

ATTORNEY GENERAL'S OFFICE	
INITIALS: <u>JK</u>	DATE: <u>16/08/23</u>
☒ File	☒ Website
☒ Database	☒ Social Media
☒ Email internal	☐

FAKAMAAU'ANGA POLISI 'O TONGA
 FAKAMAAU'ANGA MAFAI MAKEHE
 FAILEISISITA NUKU'ALOFA

EJ 1/2023

'I HE VAHA'A 'O

REX
 (Talatalaaki)

MO

FILI NAPA'A
 (Faka'iloa)

KO E TAUTEA

A. FAKA'ILO

1. 'Oku ke ha 'i he Fakamaau'anga 'i he pongipongi ni ke hilifaki ho'o tautea ki he hia koe:
 - a. NGOUE'I HA FAITO'O TA'EFAKALAO, maumau ai 'a e kupu 4 (i) (a) (ii) 'o e Lao ki hono Pule'i 'a e Faito'o Ta'efakalao;
2. Ko e tautea ki he hia kuo faka'ilo ko e ki ai 'oku malava ke tautea pa'anga 'o 'ikai laka hake 'I he \$50.000 pe ngaue popula 'o 'ikai laka 'i he ta'u 'e 7 pe fakatou'osi.

B. PUIPUITU'A

3. 'I he pe ofi ki he 'aho 26 'o Novema 2021 na'e ma'u he kau Polisi ha fakamatala fekau'aki mo koe pea mo ho'o tokoua ko Viliami Napa'a 'o pehee 'oku mo ngoue'i 'a e faito'o ta'efakalao;
4. Na'e fai 'a e ngaue 'a e kau Polisi ki heni 'o nau 'alu ai ki he 'api 'uta 'oku lisi 'e ho'o tokoua pea lolotonga 'a 'enau 'I he 'api pea mo ho'o afe atu 'a koe 'I ho me': 'ele;
5. Na'ake sio pe kihe 'asi 'a e kau Polisi pea ke toe lele koe 'o 'alu pea tuli ai koe 'e he kau Polisi pea hili hono faka'eke'eke koe na'ake pehee ko e ngaahi faito'o ta'efakalao na'e ma'u 'e he kau Polisi 'I he 'api 'uta koe me'a pe ia 'a koe;
6. Na'e toe fa (search) ko e 'e he kau Polisi 'o ma'u 'ia koe 'a e \$765 'aia 'oku nau fokotu'u mai ko e pa'anga ia na'e ma'u 'I hono fakatau 'atu 'a e faito'o ta'efakalao;

C. KO E NGAHI POINI FAKASI'ISI'I TAUTEA

7. Tali halaia tomui;
8. Tokoni ki he ngaue 'a e kau polisi 'I he tiami na'e puke ai;

9. Ngaahi tohi fakaongoongo lelei na'e fakahu mai mei he Faifekau 'o e siasi Penitekosi pea moe 'Ofisa Kolo mo ho'o fa'e pea mo ho'o mali;

D. NGAAHI POINI FAKALAHI TAUTEA

10. 'Oku 'iai 'a e lekooti faihia ki he ma'u moe faito'o ta'efakalao moe ngaahi hia kehe;
11. Mafatukituki 'o e hia 'oku fakahalaia'i ki ai;
12. 'Oku mahino mei he lahi 'o e 'akau na'e ma'u na'e fakataumu'a ke fakatau pea tufaki holo;

E. KO E LIPOOTI 'A E VA'A MALU'I ANGALELEI (PROBATION REPORT)

13. Na'e fakahu mai 'a e lipooti mei he va'a Malu'I Angalelei 'o fekau'aki mo koe 'o anga pe pehe ni:
- 'Oku ke ma'u hoa kia Ma'ata Napa'a pea 'iai homo ki'I fanau 'e toko 2;
 - Ko e fika 7 koe 'I he fanau 'e toko 8 pea kuo malolo ho'o tangata'eiki ka ko koe 'oku ke nofo 'o tauhi 'a ho'o fine'eiki 'I Ha'asini;
 - 'Oku ke tali pe 'a e faka'ilo pea 'oku ke fakatomala 'i he hia koeni kuo faka'ilo ko e ki ai;
 - 'Oku 'ikai teke ngaue ka koe ma'u'anga mo'ui ko e ngoue pe moe 'alu ki tahi;
 - Na'ake fakahoko ange ki he 'ofisa malu'i angalelei na'ake kamata to 'a e 'akau 'I he laine 'o 'Okatopa ki Novema 2021 ko ho'o fakakaukau 'I ha founga ke ma'u ai ha pa'anga vave pea na'ake toe to foki koe me'a 'a ho'o tokoua ko Viliami Napa'a;
 - Na'ake toe talaange foki na'ake tali pe ko ho'o me'a koe'uhi ko ho'o faka'ofa'ia 'I he ki'I 'ofefine 'a ho'o tokoua 'oku polio.

14. Na'e toe fokotu'u mai 'e he 'Ofisa malu'I angalelei keu tautea koe keke ngaue popula ta'u 'e 2 kae toloi kakato 'I he ta'u 'e 2 'o makatu'unga 'I ha ngaahi me'a na'ane fokotu'u mai keke fakakakato 'aia 'oku ha pe 'I he 'ene lipooti;

F. TAUTEA KAMATA (STARTING POINT)

15. 'Oku fokotu'u mai 'e he Talatalaaki 'a e tautea kamata ko e ta'u 'e 2 mo e mahina 'e 9. Fakatatau ki he ngaahi hopo natula tatau kuo 'osi fai ki mu'a 'oku ou tali 'a e tautea kamata ko e ta'u 'e 2 mo e mahina 'e 9. 'Oku 'ikai keu tali 'a e fokotu'u na'e fai mei he

‘Ofisi malu’I angalelei koe`uhi he na`e `ikai kenau `ilo ki ho`o ngaahi lekooti kuo `osi fakahu mai `e he Talatalaaki pea na`e makatu`unga `enau fokotu`u koe fakakaukau `oku ma`a pe ho`o lekooti;

16. `Oku ou tanaki atu kiai `a e mahina `e 6 koe`uhi ko e ngaahi poini fakalahi tautea. `Aia `oku `alu hake `ae tautea kamata ki he ta`u `e 3 mo e mahina `e 3 (mahina `e 39);
17. `Oku ou to`o mei ai `a e mahina `e 10 ko e `uhi ko e ngaahi poini fakasi`isi`I tautea. `A ia `e toe mei ai `a e mahina ngaue popula `e 29 pe ko e ta`u `e 2 mahina `e 5;

G. KO E TAUTEA TOLOI

18. `Oku fokotu`u mai `e he Talatalaaki ke toloi pe ha konga `a ho`o tautea `o makatu`unga `i he `iai `a ho`o lekooti faihia pea `oku `ikai ke kau `a ho`o keisi `i he keisi `oku totonu ke toloi kakato `a ho`o tautea `o makatu`unga `i he ngaahi poini `oku ha `I he hopo koia `a e *Rex v Mo`unga*;
19. `Oku ou tali `oku `ikai keke kei si`i pea `oku `ikai ke ma`a `a ho`o lekooti keu fakakaukau ai ke toloi kakato `a ho`o tautea. Kae fakatatau ki he ngaahi tohi fakaongoongo lelei kuou lau `o fekau`aki mo koe. `oku ou tui `oku kei `iai pe `a e faingamalie keke liliu ai pea ke fakatonutonu `a e fa`ahinga mo`ui `oku nofo ai pea `oku `ikai keu tui `oku totonu keu ala leva ki he peesi faka`osi keu `ave koe keke ngaue popula.
20. Neongo `oku `iai `a ho`o lekooti faihia loloa, ka koe ngaahi hia kehekehe pe ia pea koe tu`o ua `aki pe eni `a ho`o maumau`i `a e Lao ki he Faito`o Konatapu. `Oku ou tui `oku totonu pe keu `oatu `a ho`o faingamalie faka`osi pea ke mahino pe kia kapau `e toe fakahalaia`i ko e `i ha`o maumau`i `a e Lao ki he Faito`o Konatapu kuo pau keke ngaue popula koe;
21. Makatu`unga mei he ngaahi me`a kuo lave ki ai `i `olunga. `oku ou toloi kakato `a e tautea ngaue popula `i he ta`u `e 3 `o makatu`unga `I ho`o fakakakato `a e ngaahi me`a ko eni:
 - a. Tapu ke toe fakahoko ha hia `I loto `I he ta`u `e 3 `oku toloi ai `a ho`o tautea;
 - b. Ngaue komiuniti houa `e 80;
 - c. Fakakakato `a e polokalama `a e `Ofisi Malu`I Angalelei fekau`aki pea mo e faito`o konatapu;

H. TU'UTU'U NI

22. Ngaue popula ta'u 'e 2 moe mahina 'e 5;

23. Tolo kakato 'i he ta'u 'e 3 'i he ngaahi makatu'unga ko eni:

- a. Ngaue komiuniti houa 'e 80;
- b. Fakakakato 'a e polokalama 'a e 'Ofisi Malu'I Angalelei ki he Faito'o Konatapu;
- c. 'Ikai ke ngofua ke toe fakahoko ha hia 'i loto 'I he taimi 'oku malu'i ai koe;

I. NGA AHI TU'UTU'U NI MAKEHE

24. Ko e faito'o ta'efakalao na'e puke mei he Faka'iloa 'oku tu'utu'u ni ke faka'auha ia;

25. Ko e pa'anga 'e \$765 na'e puke mei he Faka'iloa 'oku ou tu'utu'u ni ke puke ia 'e he
Kalauni (forfeited to the Crown);

Elisapeti Langi

FAKAMAAU POLISI MAU'OLUNGA

